

захищаються даними позовами (наприклад, в законах України «Про захист прав споживачів», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про рекламу» та інших).

Продовження процесу теоретичного дослідження групових позовів (зокрема позовів про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб) і конкретизація понять, особливостей та окремих складників процесуальної конструкції позову буде мати позитивне значення не тільки в плані продовження подальших досліджень у даній сфері науки цивільного процесуального права, але й у галузі законотворчості й судового правозастосування при вирішенні цивільних спорів, як подальше розширення змісту принципу доступності судового захисту.

Список літератури: 1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. №1929-IV // Урядовий кур'єр. 2004. №74. 2. Пучинский В.К. Гражданский процесс США. М., 1979. 3. Батаева Н.С. Судебная защита прав и интересов неопределенного круга лиц: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. М., 1998. 4. Аболонин Г.О. Групповые иски. М., 2001. 5. Ярков В.В. Новые формы исковой защиты в гражданском процессе (групповые и косвенные иски) // Государство и право. 1999. № 9. 6. Колесов П.П. Групповые иски в США. М., 2004. 7. Лукашева М.Д. Проблемы исков в защиту интересов неопределенного круга лиц и групповых исков // <http://www.orc.ru/~legist/stat17.html> 8. Осокина Г.Л. Чьи права защищаются косвенными исками? // Российская юстиция. 1999. №10. 9. Laurel J. Harbour, Vivian W. Addam, Oliver Debouzi Representative Actions: Access to Justice? // http://library.lp.findlaw.com/articles/file/00352/008668/title/Subject/topic/Business%20Organizations_Associations/filename/businessorganizations_2_620#_ftn3 10. Directive 98/27 EC of the European Parliament and of the Council on injunctions for the protection of consumers' interests // Official Journal of the European Communities. L166. 11.6.98. 11. Commission communication concerning Article 4(3) of Directive 98/27/EC of the European Parliament and of the Council on injunctions for the protection of consumers' interests, concerning the entities qualified to bring an action under Article 2 of this Directive (2003/C 321/07) // Official Journal of the European Union. C321 – 31.12.2003. 12. Constitution of the Portuguese Republic (adopted on: 2 April 1976) // http://www.defre.unibe.ch/law/icl/po00000_.html. 13. Class Actions in Sweden // http://www.Mannheimerswartling.Se/download/msa_pdf/newsletterlitigationarbitrationapril2003.pdf 14. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.91 р. № 1023- XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. №30. Ст. 379 (з наступними змінами та доповненнями).

Надійшла до редколегії 04.05.05

Д.Г. Глушкова

СПІВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СПЕЦІАЛІСТ» ТА «СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ» ЗА НОВИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Сучасне законодавство України, в тому числі процесуальне, знаходиться у стані постійного реформування, про що свідчить велика кількість змін до основного джерела цивільного процесуального права – Цивільного процесуального кодексу України від 18 липня 1963 року. Зазначене становище в законотворчій практиці викликане об'єктивними причинами, а саме: по-

стійними змінами в соціально-політичному і економічному житті держави. Крім того, нормативні документи пристосовуються до потреб практики. Результатом цього процесу стало прийняття нового Цивільного процесуального кодексу України від 18 березня 2004 року, що має набрати чинності з 1 січня 2005 року, але не раніше набрання чинності Адміністративним процесуальним кодексом України.

В процесі здійснення правосуддя в Україні дедалі частіше виникає потреба в застосуванні спеціальних знань. Це пов'язано з подальшим розвитком науки і техніки, появою нових галузей знань і осучаснення вже відомих, що тягне за собою урізноманітнення матеріально-правових відносин і, як наслідок, ймовірності виникнення великої кількості цивільно-правових спорів.

Потреби практики викликають необхідність подальшого вдосконалення інституту застосування спеціальних знань у цивільному судочинстві. Слід додати, що окремі аспекти зазначеної проблеми вже досліджувались вітчизняними і зарубіжними науковцями, а також юристами-практиками. Треба відзначити роботи Т.В.Сахнової [1], В.Ю.Федоровича [2], Т.А.Лілуашвілі [3], А.Ю.Рожкова [4], А.Р.Шляхова [5], П.Ф.Тельнова [6], В.В.Яркова [7], К.Р. Россінської [8] та інших.

Однак найбільш недослідженою частиною проблеми застосування спеціальних знань у цивільному процесі є інститут участі спеціаліста в цивільному судочинстві. При цьому, на мою думку, потребує окремого дослідження питання відмінності участі спеціаліста від участі експерта.

До питання співвідношення понять «спеціаліст» та «судовий експерт» неодноразово зверталися науковці, але традиційно в аспекті кримінально-правової доктрини (Ю.К.Орлов, І.Л. Петрухін, А.Я.Паліашвілі та інші) [4]. Це пояснюється особливостями правового регулювання інституту участі спеціаліста в кримінальному процесі: нормативне закріплення статусу спеціаліста в чинному Кримінально-процесуальному кодексі України відбулося в 1971 році (Указ Президії Верховної Ради УРСР від 30.08.71 р. №117-VIII «Про внесення змін і доповнень до КПК УРСР») [9, с. 163].

Що ж стосується цивільного процесу, то такий процесуальний суб'єкт як спеціаліст в чинному Цивільному процесуальному кодексі України 1963 року не був передбачений. Водночас, потреби практики викликали необхідність законодавчого закріплення статусу названого суб'єкта, і новий ЦПК 2004 р. заповнив цю нормативну прогалину, закріпивши серед «осіб, які є іншими учасниками цивільного процесу» таку процесуальну фігуру як спеціаліст.

Не зважаючи на очевидний позитив нововведення, залишається багато невирішених проблем щодо застосування зазначеного інституту на практиці. Перед судом та особами, які беруть участь у справі, постає суто практичне питання: за яких умов слід залучати до справи спеціаліста, а за яких експерта. Як визначити, в чому є потреба при розгляді конкретної справи: в призначенні експертизи, чи в консультації спеціаліста? Чітке розмежування функцій і підстав участі цих двох суб'єктів стане запорукою більш

швидкого і спрощеного розгляду справи, сприятиме полегшенню роботи суду, оскільки призначення експертизи у разі відсутності підстав для цього тягне за собою непотрібні витрати часу і коштів.

Отже, метою дослідження у даній статті є встановлення розмежування процесуального статусу спеціаліста і експерта в цивільному процесі та відповідно окреслення випадків участі в процесі кожного з них.

Як вже було зазначено, на практиці виникають труднощі у встановленні потреби участі спеціаліста або експерта для кожної конкретної справи. Це не є дивним, оскільки ці два процесуальні суб'єкти дійсно мають дуже схожу юридичну природу і, як наслідок, мають багато спільних рис. Розглянемо їх детальніше.

Участь спеціаліста і експерта в цивільному судочинстві є відповідними формами застосування спеціальних знань в процесі здійснення правосуддя, оскільки і експерт і спеціаліст – носії спеціальних знань, тобто володіють системою теоретичних пізнань і практичних навичок в галузі конкретної науки або техніки, мистецтва або ремесла, що надбані шляхом спеціальної підготовки або професійного досвіду, і необхідні для вирішення питань, що виникають в процесі кримінального або цивільного судочинства (поняття «спеціальні пізнання» нормативно не визначено. Автор посилається на найбільш вдале, на його думку, доктринальне визначення цієї категорії). До речі, до спеціальних звичайно не відносять загальновідомі, а також юридичні пізнання [8].

І спеціаліст, і експерт відносяться до так званих «обізнаних осіб» – цей термін традиційно вживається для сукупного найменування осіб, що задовольняють потреби судочинства в спеціальних знаннях [9, с. 164].

Зазначені суб'єкти належать до «осіб, які є іншими учасниками цивільного процесу» (статус суб'єктів визначений за ст. 47 ЦПК 2004 р.), або іншими словами до «осіб, що сприяють у вчиненні правосуддя», що теж є спільною рисою експерта і спеціаліста. Водночас, експерт – так званий «традиційний» носій спеціальних знань в цивільному процесі, тобто його статус нормативно визначений чинним ЦПК 1963 р., тоді як спеціаліст – особа, яка по цей час присутня в цивільному судочинстві лише *de facto*: без законодавчого визначення її процесуального статусу (як було зазначено вище, ЦПК 2004 р. виправив цей недолік, «узаконивши» процесуальне становище спеціаліста).

Кожний експерт є «спеціалістом», але не кожний спеціаліст є експертом. До такого висновку автор дійшла, аналізуючи праці переважно російських науковців. Наведу позицію практика та науковця В.В. Карпінського, який вважає, що слід розрізняти поняття «спеціаліст» і «експерт» в загальному вживанні і під час вживання їх у будь-якому процесі (кримінальному, цивільному і т.д.). Загальне поняття «спеціаліста» визначено як: «працівник у галузі будь-якої визначеної спеціальності». Загальне поняття «експерт» – «спеціаліст, що дає висновок під час розгляду будь-якого питання» [10]. Отже, коли ми говоримо, що експерт – це «спеціаліст», то розуміємо під цим визначенням носія спеціальних знань, тобто «фахівця», а не проце-

суального суб'єкта. Відповідно, ми можемо визначити, що спеціаліст у розумінні процесуальному – це є «спеціаліст» як носій спеціальних знань, знову ж таки «фахівець». Таким чином, визначаючи експерта як спеціаліста, ми допускаємо деяку лінгвістичну некоректність, а не змішуємо процесуальні статуси цих двох суб'єктів (російське слово «специалист» може бути перекладено на українську мову як «спеціаліст» і як «фахівець». У даному випадку більш грамотно визначити поняття «експерт» через ключове слово «фахівець», як і визначено в частині другій ст. 10 закону України «Про судову експертизу»).

Вступ у справу експерта і спеціаліста характеризується подібним процесуальним порядком. Процесуальною підставою залучення в процес і спеціаліста, і експерта є ухвала суду відповідно про залучення спеціаліста та про призначення експертизи. Однак, щодо виявлення процесуальної ініціативи стосовно залучення до процесу цих двох суб'єктів існують деякі відмінності. Цивільне судочинство в Україні здійснюється на засадах змагальності, а оскільки висновок експерта є засобом доказування, призначати експертизу за власною ініціативою суд може лише у випадках, для яких закон передбачає обов'язкове призначення експертизи. Тобто, у переважній більшості випадків процесуальна ініціатива щодо залучення до справи експерта виходить від осіб, що беруть участь у справі. Що ж стосується залучення до справи спеціаліста, то щодо нього закон не передбачає ніяких обмежень – процесуальна ініціатива може виходити як від суду, так і від осіб, що беруть участь у справі.

Про ще одну спільну рису цих двох суб'єктів, яку можна вважати водночас і відмінністю, можна буде говорити лише після набрання чинності новим ЦПК 2004 р., а саме: експерт і спеціаліст матимуть самостійний, нормативно відокремлений процесуальний статус, а їх діяльність підпорядкована правилам ЦПК. Тобто кожен з цих суб'єктів матиме окремі, лише для нього визначені функції.

Однак в цьому нормативному визначенні вже присутні так звані «білі плями», тобто неточності, які зайвий раз можуть призвести до процесуальної плутанини, змішання функцій спеціаліста і експерта. Мається на увазі так зване «дублювання» повноважень спеціаліста і експерта, коли закон надає можливість здійснення одних і тих же функцій різним суб'єктам.

Аналізуючи норми ЦПК 2004 р., зокрема частини першої ст. 53, бачимо, що закон уповноважує експерта *давати висновок з питань, що виникають під час розгляду справи і стосуються сфери його спеціальних знань* (виділено мною – Д.Г.). Відповідно, аналізуючи частину першу ст. 54 і частину першу ст. 190 ЦПК 2004 р., встановлюємо, що спеціаліст уповноважений *давати висновки під час вчинення процесуальних дій з питань, що потребують спеціальних знань і навичок* (виділено мною – Д.Г.). Здійснюючи змістовий аналіз цих двох нормативних положень, автор приходить до висновку, що за змістом ці дві функції двох різних суб'єктів є рівнозначними. Згадане становище уявляється некоректним, оскільки може викликати сумні-

ви і невпевненість щодо вибору процесуального суб'єкта – носія спеціальних знань для залучення до розгляду окремих цивільних спорів.

На думку автора, більш вдалим було б наступне формулювання частини першої ст. 53 ЦПК 2004 р.: «Експертом є особа, якій доручено провести дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини справи, і дати обґрунтовані і об'єктивні письмові відповіді на задані йому питання, а у разі необхідності – роз'яснити їх.» У разі закріплення саме такого формулювання відбулося б більш чітке розмежування процесуальних повноважень спеціаліста і експерта: консультацію, в тому числі у вигляді письмового висновку, мав би право надавати лише спеціаліст, а компетенція експерта обмежувалася б лише можливістю роз'яснення власних висновків.

До речі, хотілося б зазначити, що автор поділяє думку деяких науковців, які вважають, що висновки експертів слід заключати у форму окремого процесуального документа, якому доцільно було б дати назву «акт експертизи», а не «висновок експерта» [9, с.165], як цей документ названо у діючому ЦПК 1963 р. і новому ЦПК 2004 р. В свою чергу, висновок спеціаліста слід було б фіксувати у однойменному документі. Зазначене уточнення також дозволило б більш чітко розмежовувати процесуальну діяльність експерта і спеціаліста.

Спільною рисою експерта і спеціаліста є такі особливості їх процесуального статусу: обом суб'єктам може бути заявлений відвід; під час розгляду справ у закритому судовому засіданні вони мають право бути присутніми лише у разі необхідності; їм мають право задавати питання суд та особи, які беруть участь у справі; вони не можуть бути представниками, якщо діють у цьому ж процесі, як спеціаліст або експерт; їм надсилаються судові повістки про виклик у суд; вони мають право на відшкодування витрат, пов'язаних з їх залученням до справи; вони можуть бути залучені для огляду і дослідження речових і письмових доказів; вони несуть відповідальність, встановлену законодавством, за неявку в судові засідання.

Таким чином, інститути участі спеціаліста і експерта в цивільному судочинстві мають багато спільних рис. Водночас, спеціаліст і експерт – абсолютно різні процесуальні суб'єкти і чітко уявлення про відмінності між ними дозволяє, як вже було сказано, більш ефективно застосовувати на практиці зазначені форми використання спеціальних знань. Розглянемо відмінності більш детально.

Питання про те, яка саме відмінність між цими двома суб'єктами є головною, серед науковців і практиків вирішується неоднозначно. Деякі автори головну відмінність спеціаліста від експерта вбачають в тому, що спеціаліст не проводить спеціального дослідження для встановлення нового спеціального факту, а експерт – проводить [1, 10, 2, 3]. Інші головною відмінністю вважають різницю в процесуальних функціях [4, 2]. Є також досить спірні (на мою думку – Д.Г.) думки деяких практиків, що «головна відмінність є у визначенні доказової сили під час ведення судочинства» [11], і навіть така, що спеціаліст, на відміну від експерта, не дає висновку [10].

На думку автора цієї статті, головною відмінністю між спеціалістом і експертом є різниця в їх нормативно закріпленому (мається на увазі майбутнє нормативне закріплення, що відбудеться із набранням чинності новим ЦПК 2004 р.) процесуальному статусі, а саме: експерт як фахівець і носій спеціальних знань на відміну від спеціаліста має лише йому притаманну особливість – внесення до Державного реєстру атестованих судових експертів. Тобто і спеціаліст, і експерт є фахівцями у певній галузі науки, але експерт ще й повинен відповідати вимогам, встановленим Законом України «Про судову експертизу» і бути внесеним до Державного реєстру атестованих судових експертів. До речі, ця норма є новелою для цивільного процесу, оскільки чинний ЦПК 1963 р. передбачає, що експертом може бути призначена будь-яка особа, яка володіє необхідними знаннями для дачі висновку (частина п'ята ст. 57 ЦПК від 18.07.1963 р.).

Отже зазначена відмінність є новою, але, на думку автора, найбільш характерною.

Не менш важливою відмінністю спеціаліста є те, що він не проводить спеціального дослідження для встановлення нового спеціального факту; його завдання надати консультативну і технічну допомогу суду під час здійснення різноманітних процесуальних дій [1]. В свою чергу головним завданням експерта є саме проведення дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію про обставини справи.

Під час здійснення правосуддя в цивільних справах можливі ситуації, коли суду потрібні спеціальні відомості довідкового характеру, отримання яких не потребує спеціального дослідження. Звідси розрізняють способи застосування спеціальних знань експертом і спеціалістом. Так, експерт проводить спеціальне дослідження, зміст якого знаходиться поза межами процесуальної регламентації (закон не регулює процес отримання наукового знання), а спеціаліст, як правило, бере участь у вчиненні судом процесуальної дії. Експертного дослідження він не проводить. Це, однак, не значить, що спеціаліст взагалі не повинен застосовувати ніяких спеціальних методів в своїй діяльності. У разі необхідності він має право і повинен до них звернутися, але такі дослідницькі дії (спостереження, вимір та інші) спрямовані не на отримання нових фактичних даних, а на пояснення тих, що вже має суд і які доступні для його сприйняття [4]. З цього приводу в літературі висловлюється думка, що спеціаліст застосовує спеціальні знання для вияву фактичних даних, що можуть бути сприйняті безпосередньо [6, с.44].

Таким чином, об'єктом діяльності спеціаліста є вже існуючі у справі докази, а об'єктом діяльності експерта – отримання нового доказу [1].

Відмінною рисою цих двох суб'єктів є різний правовий режим результатів їх діяльності. Результатом діяльності експерта завжди буде письмовий акт – висновок експерта, що є засобом доказування в цивільному процесі і є самостійним джерелом доказової інформації. Результат же діяльності спеціаліста залежатиме від форми його участі в процесі, а саме: для надання технічної допомоги (це може бути допомога фотографа під час

огляду на місці) суду або для надання консультацій, в тому числі письмових. Перша форма участі не характеризується наявністю висновків – наявне лише технічне супроводження окремих процесуальних дій. Друга форма – консультування спеціаліста, що може бути як усним, з занесенням висновків до протоколу або журналу судового засідання (згідно ст. 198 ЦПК 2004 р. основною формою письмового фіксування судового засідання буде журнал судового засідання, за ЦПК 1963 р. – протокол) так і письмовим. Останнє втілюється у окремий документ – висновок спеціаліста, який згідно з діючим ЦПК 1963 р., а також ЦПК 2004 р., не є засобом доказування на відміну від висновку експерта.

До речі, на думку автора, пропозиції деяких науковців щодо включення до переліку засобів доказування в цивільному процесі висновку спеціаліста не позбавлені підстав. Автор сподівається у наступних дослідженнях висвітлити зазначену проблему більш детально.

Експерт і спеціаліст мають різні процесуальні права і обов'язки. Більш широкі вони в експерта. Так, згідно з частиною десятою ст. 53 ЦПК 2004 р. експерт має право: знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета дослідження; заявляти клопотання про подання йому додаткових матеріалів і зразків; викладати у висновку судової експертизи виявлені в ході її проведення факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були задані питання; бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предмета і об'єктів дослідження; задавати питання особам, які беруть участь у справі, та свідкам; користуватися іншими правами, встановленими Законом України «Про судову експертизу».

Права спеціаліста значно вужчі. Згідно з частиною п'ятою ст. 54 ЦПК 2004 р. спеціаліст має право: знати мету свого виклику до суду, відмовитися від участі у цивільному процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями та навичками, з дозволу суду задавати питання особам, які беруть участь у справі, та свідкам, звертати увагу суду на характерні обставини чи особливості доказів, на оплату виконаної роботи та на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду.

Хотілося б звернути увагу на заборону експерту спілкуватися з особами, які беруть участь у справі, а також іншими учасниками цивільного процесу (за винятком дій, пов'язаних з проведенням експертизи); заборону розголошувати відомості, що стали йому відомі у зв'язку з проведенням експертизи або повідомляти будь-кому, крім суду, про результати експертизи. Повноваження спеціаліста не обтяжені подібними заборонами.

Суттєвою відмінністю є також можливість притягнення експерта до кримінальної відповідальності за завідомо неправдивий висновок або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. За аналогічні дії спеціаліста кримінальної відповідальності не передбачено.

Експерт на відміну від спеціаліста приводиться до присяги. До речі, хотілося б звернути увагу, що в проекті ЦПК 2004 р. рекомендувалося приведення до присяги також і спеціаліста [9, с.165], але в остаточному варіанті кодексу ця пропозиція втрачена була.

Специфічною відмінністю експерта є можливість його залучення до так званої «правової» експертизи (така можливість передбачена ст. 9 ЦПК 2004 р.), що призначається з метою з'ясування змісту норми права іншої держави (застосування даної норми на практиці, на думку деяких науковців [1, 9, 12 та ін.], є проблематичним). Допомога ж спеціаліста не може стосуватися правових питань, що прямо встановлено законом (частина четверта ст. 54 ЦПК 2004 р.). Проте, на думку автора цієї статті, зазначене питання остаточно не вирішено і потребує подальшого дослідження.

В літературі була висловлена думка, що однією з відмінностей участі експерта і участі спеціаліста в процесі є можливість змішання функцій суду і спеціаліста і неможливість змішання функцій суду і експерта [4]. Нібито судді можуть і не звертатися за допомогою до спеціаліста, якщо самі володіють спеціальними знаннями. Погодитись з цим складно, оскільки за змістом процесуального закону для більшості учасників цивільного процесу, зокрема суду, характерна «монофункціональність» процесуального статусу. До речі, під час проведення процесуальних дій суду навряд чи зручно буде здійснювати технічне забезпечення процесу.

Деякі автори дотримуються думки, що експертне дослідження проводиться з метою виявлення фактів-доказів, що існували в минулому, в той час як спеціаліст використовує свої знання, щоб допомогти судові безпосередньо сприйняти факти-докази, що наявні в сучасному [3, с.178–179]. Інші науковці з цим не погоджуються, вважаючи, що під час проведення деяких експертиз також встановлюються факти, наявні на момент розгляду справи в суді (наприклад, визначення групи крові, психічного стану особи та інші). Різниця, на думку прихильників цієї точки зору, є в тому, що факти, які встановлюються експертизою, і професійна оцінка експертом інформації про них не досяжні безпосередньому сенсорному сприйняттю, їх вияв потребує застосування спеціальних методик, проведення дослідження [4]. Остання точка зору уявляється найбільш прийнятною.

Таким чином, спираючись на викладене вище, можна узагальнити, що інститути участі спеціаліста і експерта в цивільному судочинстві, не зважаючи на деяку схожість, є різними процесуальними інститутами; функції і мета їх участі в процесі не є тотожними. Водночас і спеціаліст, і експерт оперують спеціальними знаннями, але в різній спеціальній і процесуальній формі [1].

На думку автора, наукова розробка проблеми участі спеціаліста в цивільному судочинстві є перспективною і потрібною. В подальшому уявляється доцільними розглянути питання щодо становлення і розвитку участі спеціаліста в цивільному процесі, особливості участі спеціаліста в окремих стадіях цивільного судочинства тощо.

Список літератури: 1. Сахнова Т.В. Доказательственное значение специальных познаний/ www.consultant.ru/review/ez2004-05-31.html#art19310. 2. Федорович В.Ю. Судебная экспертиза. Курс лекций /<http://www.ido.edu.ru/development/lectures/202/U3.htm>. 3. Лилуашвили Т.А. Экспертиза в советском гражданском процессе. Тбилиси, 1967. 4. Рожков А.Ю. Криминалистическое обеспечение гражданского и арбитражного судопроизводства.

ва: диссертация кандидата юридических наук/ www.vvb.ru/00010201/203.htm. 5. Шляхов А.Р. Судебная экспертиза: организация и проведение. М., 1979. 6. Тельнов П. Ф. Процессуальные вопросы судебной экспертизы: Пособие для экспертов М., 1967. 7. Ярков В.В. Сообщение специалиста в гражданском процессе // Применение экспертизы и других форм специальных познаний в советском судопроизводстве: Межвузовский сборник научных трудов. Свердловск, 1984. 8. Россинская Е.Р. Специальные познания и их роль в современном судопроизводстве/ <http://liber.rsu.ru/Conf/Freedom/rosinskaya.htm>. 9. Шерстюк В. Правова регламентація використання знань обзнаних осіб у проектах Кримінально-процесуального та Цивільного процесуального кодексів України// Вісник Академії правових наук. 2002. №4(31). 10. Карпинский В.В. Законодательная регламентация привлечения к рассмотрению дел о дорожно-транспортных происшествиях специалистов и экспертов, имеющих специальные знания в области автотехники и тенденции развития автотехнической экспертизы/ <http://www.777222.ru/appraiser/reviews/>. 5. 11. Александров Д. Экспертиза нам поможет/ <http://www.dtk.com.ua/debet/rus/2001/20/20pr13.html>. 12. Тимохов Ю.А. Иностранное право в практике российских судов/ http://www.yust.ru/ru/publications/item.shtml.item_22.

Надійшла до редколегії 22.02.05

Т.О. Проценко

ОРГАНИЗАЦІЯ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МИТНИХ СЛУЖБ

У зв'язку з розширенням кордонів торгівлі зацікавлених країн вносять-ся суттєві зміни до митних правил, організації та правового забезпечення угодженої діяльності митних служб, спрямовані на швидкий розвиток економіки держав-учасників співдружності. Всесвітня митна організація об'єднує понад 150 держав світу, що обслуговують близько 95% усього обсягу всесвітньої торгівлі. Вона була започаткована Конвенцією «Про створення Ради митного співробітництва» від 15 грудня 1950 р. Перша сесія Ради відбулася у Брюсселі 26 січня 1953 р. Відповідно до Положення Конвенції «Про Раду митного співробітництва» до її функцій віднесено:

- а) вивчення всіх питань, що стосуються співробітництва в митній справі;
- б) розгляд технічних перспектив, а також економічних факторів, пов'язаних з ними, митних систем з метою внесення пропозицій його членам щодо практичних заходів досягнення максимально можливого ступеня угожденості та відповідності;
- в) підготовка проектів конвенцій і поправок до конвенцій та рекомендацій щодо їх прийняття зацікавленим урядам;
- г) розробку рекомендацій з метою забезпечення однакових інтерпретацій та застосування конвенцій, підписаних у результаті роботи Ради, а також тих, що стосуються конвенції про номенклатуру для класифікації товарів у митних тарифах і конвенції про оцінку товарів для митних цілей, та з метою виконання функцій, які відповідно до положень конвенцій безпосередньо доручені Раді митного співробітництва;